

ediyor. Son yıllarda içine girilen küresel kriz ekonomik piyasaları, şirketleri, ülkeleri, üretim ilişkileri ve sanayileri olduğu kadar yerel, küresel kültürel kurumları da zor duruma soktu. Kapitalizm krizin faturasını azgelmişliğe, dünyanın ötekilerine fatura edip bundan da kârlı çıkmaya uğraşırken; üniversiteler, aydınlar, entelektüeller, gelişmekte olan ülkeler bu krizi en az

getiren sergi bu bakıma sempozyumun istese de ulaşamayacağı, daha geniş bir ufka dikkat çekiyor. Böylece sanatçı tahayyülünün sınırsız alanını, sözden öte yani bir kez daha görmüş oluyoruz.

Sergi kataloğu da özenle hazırlanmış. Katalogda sergi komisyonunun ilginç ve kısa bir giriş yazısı var. Barış Acar, sergi için Kafkaesk bir gösterme deneyimi üzerinden siyaset felsefesi içerik-

ontolojik ve metodolojik tartışma, distopya arası bir ara alanı tartışmaya açıyorlar. Laleper Aytek'in fotoğraf çalışması, kolektif bir öğrenci-hoca ortak ürünü, hocanın sihirli dokunuşu hemen fark ediliyor. Van depresimini sorgulayan çalışma kent, insan malzemesi ve bellek araştırmaları için verimli bir alana işaret ediyor.

Küf adlı Ankaralı inisiyatif, grup

gerçekleştirdi performans geçeni ilginç, muzip ve düşündürücü deneyimiydi.

Bu sergi kent ve adalet kavramlarımızın çeşitli biçimlerini, estetik imgelemimizde kültürel bir deneyim ve mücadele alanı olarak gündemde tutacak. Evet, asıl gündemimiz de bu olmalı. sinasi19601967@gmail.com

dikten sonra, bu yılın sıbat ayında Diyarbakır'a gider ve gördükleri karşısında epey şaşırır. Çizdiği yerlerin hepsini tek tek bulduğunu anlatan Zeytinoglu için bu büyük bir sürpriz olur. Kitapta geçen, yazarın çocukken akrabasının yanında çalıştığı ve Sülüklü Han'ın hemen yanındaki demirci dükkanı, onun yanındaki diğer dükkanlar ve hatta Margosyan'ın yaşadığı sokak, ev hallerinde durmaktadır.

Sergide kolajların yanı sıra biri Margosyan'ın çocukken çalıştığı ve hâlâ da kullanılmaya devam eden atölyenin görüntüleriyle, ederi çevredeki birçok atölyenin sabaha karşı çalışmalarını gösteren iki de videoya yer verilmiş. Ziyaretin fotoğraflarını ise Zeytinoglu'nun arkadaşları profesyonel fotoğrafçı Kadir Çitak ve Taner Güven çekmiş.

Bu fotoğrafların birinde Margosyan'ın evinin de içinde olduğu avluyu görüyoruz ve Zeytinoglu yazarın kitabında sık sık "En kötüsü bizim loğ taşı hep damdaydı. Gözlerimi yeni açmış, burnumu daha yeni yeni karıştırmaya başlamıştım. İşaret parmağımı burnumu karıştırırken bir taraftan da evimizin direklerini sayıyordum: Bir, iki, üç, dört..." diye bahsettiği loğ taşı aramaya koyulduğunu yazıyor. "Hâlâ o korkunc taş avlıda mıydı? Küçük oyuklara, moloz yığınlarının aralarına, yıkık dökük duvarların arkalarına baktım. Derken, duvara yaslanmış demir bir kapiya gözüm takıldı, oraya doğru gittim" diyen sanatçı serginin son kolajında Margosyan'ın evlerini yıkacağından korktuğunu anlatıp durduğu loğ taşı -aynısı mı bilinmez ama- buluyor: "Loğ taşı... Değirmenci Kürt Hüso'nun değirmen taşından bile ağır, o korkunc taş... Avlunun kuytu bir köşesine sınılı, yıllardır öylece bekliyordu" tumeysa.kiger@gmail.com

Suyu solumak

CELÂLEDDİN ÇELİK

Yakın zamana kadar şehir hayatının dışında kalmıştı, toprak altı âlem. Hor bakma sen toprağa, toprakta neler yatar? Şimdilerde şehirli seyahatin raylı düzlemi, bizi görünür anlamıyla da olsa 'toprağın altına' yeni yeni çeker oldu.

Oysa İstanbul'un toprak altında gezinip durmuş başka bir ömrü var. Sarnıçlarda, dehlizlerde, tünellerde... Zamanın behrinde inşa edilmiş bu toprak altı âlemin yer üstündekilere paralel ayrı bir dünya kurmuş olduğunu en son, Yoğunluk'un ilk sergisi "Axis Mundi"de hissetmişim.

Kendi ifadeleri ile 'sanat etkinliğinin mekan ile ilişkisi üzerine odaklanan' bu inisiyatif, 28 Mart-28 Nisan tarihleri arasında Sultanahmet'teki Nakilbent Sarnıcı'nda İsmail Eğler, Nezih Vargeloğlu ve Buşra Tunç inzasiyle gerçekleştirdikleri ikinci sergileri "Su Ruhu"nda bizi yine dış yüzünü tecrübe ettiğimiz yaşlı şehrin altındaki başka bir âleme, başka bir boyuta çekti. Belki şehrin süreti olan sokaktan, süreti olan sarnıca.

Bin yıllık sokağın üzerindeki, içerisi yün kokan şık halı mağazasının sarnıca inen basamaklarının başında beni hem serginin sade ve öz bir dille kaleme alınmış metni ile afişi hem de aşağı inenlerin yukarı başka bir insan olarak

çıkmalarını heyecanla izleyen Yoğunluk ekibinden İsmail Eğler, Nil Aynalı Eğler ve Elif Tekir karşıladı. Merdivenleri inmeye başladığımızda, en sondaki birkaç basamağı belli belirsiz aydınlatan ölgün ışık dışında, ziyaretçinin yürüyeceği yola veya varacağı mekana ışyan bir ışık kaynağı yok. Burası, sanat etkinliğinin mekan ile ilişkisinin başladığı yer olmalı.

Karanlığa düştüğünüzde mekan, "Öznesi olmadığınız bir tecrübeye hazır olun" diyor bize. Su ile değil ama suyun ruhu ile dolu bu hacimde, tat alma dışındaki bütün duylara hitap eden bir 20 dakika var. Tüllenen bir mavi-yeşil ışığın belli belirsiz oyunlarının, ses efektlerinin, nem kokusunun ve nihayet su zerreciklerinin saçlarını ıslatan yoğunluğunun ayrı ayrı ve beraber yudumlandığı bir tecrübe bu. Celvetten halvete, etkileşimden uzlete, kamusalıktan kişiselliğe, açıklıktan duvarlara, sınırsızlıktan sınırlara geçilen düzlem.

Aşağı indiğimde, benden hemen önce oraya gelmiş bir çift vardı. Şeffaflık hissi veren aydınlatılmış karşı duvarın hemen önünde duran, ters ışıkta hülyalı silüetlerini zevkle izlediğim bu iki insan, benim için bir şans. Az sonra mekanı terk ettikleri ve yalnız kaldığım sırada, onların varlığının içerideki tecrübeyi ne kadar zenginleştirdiğini fark ettim. Ve az evvel onların durduğu yerde ışığı ve suyu tecrübe ederken,

benden sonra oraya gelenlere suyun yoğunluğu içinde kaybolmakta olan o silüeti verdiğimi düşündüm. Sergiyi ifade eden en karakteristik fotoğrafların da, o şeffaf görünen duvarın önündeki gölgeleri tasvir edenler olması tesadüf değil.

Ses, ışık gibi çoğu kez varlığı tek başına temsil etmeye yetiyor. Su sesi, dünya ve ahiret nimetlerinin en üstünü olarak kabul ettiğim müzikle birbirine karışmış gibi. Mekanda bestelenmiş ve insan yapısı enstrümanlarla icra edilen bir müzik değil, suyun derin âhengindeki seslerin oluşturduğu bir kompozisyon, belki müziğin ruhu vardı.

Fuzûlî su ruhundan haber ettiği meşhur "Su Kasidesi"nde "Kim mürür ilen bırakır rahneler divara su" diyor. Yani; su, geçtikçe (yürüdükçe, zaman içinde) duvara izler (gedikler, yaralar) bırakır. Suyun zamanla mekana bıraktığı 'rahneler', bir yara olarak mı bilmiyorum ama, yaşanmışlık olarak hâlâ orada. Sarnıcı boylu boyunca kat eden ağırşap döşeme üzerinde birkaç kez ilerigeri 'mürür etmenizle' dahi, ki benim içeride geçirdiğim zaman 20 dakikayı bulmamıştı; duvarlar ve ziyaretçi de birbirlerine 'rahneler' bırakmış olabilir. Sergi sahiplerinin aşağı inen insan ile çıkan arasında böyle bir fark, iz arama sanatının bundandır.

Bu yaşlı yapıdan suyun ve mutlulukla yüzen gri-beyaz balıkların zaman içinde çekilmesi, sergi metninde

'sonra can, çekildi damla damla' diye ustaca tasvir edilmiş. İçinde su uyusun diye inşa edilmiş bu mekan, insan eliyle. İnsan sudan, su insandan özgü değil iken.

Tüm canlı türlerinin prototiplerinin ortaya çıktığı ortam, hayatın ortaya çıkıp olgunlaşabilmesi için gereken özelliklere sahip olan tek sıvı, canlı her hücrenin fiziksel temelini oluşturan ve içinde hayat olgusunun belirbileceği yegâne madde... Suyun içinde, zerre zerre ışık, zerre zerre hayat kımlardır. Bir sessizlik gizlidir, suda, ak sıcaklık, ıssız yalnızlık, sessiz güvenlik... Her canlıya öncelendiği gibi, toprağa da öncelenir. Susuz hayat olmaz, susuz huzura bile durulmaz. Ancak suyun olmadığı yerde, toprağa temizlik için kullanılma sırası gelir. Susuz 'altında ırmaklar akan' cennetler bile olmazdı. Belki su kevn, toprak mekandır. Su ile toprağın sarmaş dolaş olması ise, varlığın yapı elemanı.

Pantokratör Manastırı'nın sarnıçlarında mutlulukla yüzen gri-beyaz balıkların Fatih'in İstanbul'u almasıyla bakır rengini aldığı anlatılanlar vardır... Nakilbent Sarnıcı'm çoktan terk etmiş olan balıklar kırmızıya değil, belki şimdi insana döndü. Su gizlenir buhar olur, buhar gizlenir su olur; "Su Ruhu"nda su sadece içine girilen değil, aynı zamanda içe çekilen, teneffüs edilen oldu.

celaleddincelik@gmail.com